

บทที่ 4

ลักษณะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพ และบ้านมะเกลือ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาแบบการเปรียบเทียบ โดยมีทั้งสิ้น 2 อบต. คือ อบต. หนองโพ และ อบต.บ้านมะเกลือ จ.นครสวรรค์ ซึ่งมีความเหมือนและแตกต่างในรายละเอียดดังต่อไปนี้

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หนองโพ

ข้อมูลทั่วไป

การจัดตั้ง อบต.หนองโพ

บ้านหนองโพ เริ่มเริ่มจัดตั้งเป็นชุมชนเมื่อไร ไม่ปรากฏ แต่จากการสอบถามผู้อาวุโส ตำบลหนองโพ ได้ความว่า ชาวบ้านกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งรกรากนั้น อพยพมาจากอำเภอ พยุหะคีรี จ. นครสวรรค์ และประมาณประมาณปลายปี 2480 ทางราชการจึงได้จัดตั้งกิ่งอำเภอตากาลีขึ้น และตำบลหนองโพจึงขึ้นอยู่กักิ่งอำเภอตากาลี ซึ่งก็คืออำเภอตากาลีในปัจจุบัน

อบต.หนองโพ ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 โดย อบต.หนองโพ มีการบริหารงานนับตั้งแต่เริ่มจัดทำเป็น อบต. ครั้งแรกเมื่อปี 2538 โดยในระยะเริ่มแรกนั้นได้ใช้ที่ทำการสภาตำบลเดิมเป็นที่ทำงานของบุคลากรของ อบต. โดยมีพัฒนากรอำเภอทำหน้าที่เป็น ปลัด อบต. มีเสมียนตราอำเภอ เป็นหัวหน้าส่วนการคลัง และมีช่างโยธาของ อบจ. ส่วนอำเภอตากาลี เป็นหัวหน้าโยธา

“ในช่วงนั้นการบริหารงานของอบต. ยังประสบปัญหาหลายประการ เนื่องจากขาดความรู้ ความร่วมมือจากประชาชน รวมทั้งคณะกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งยังไม่ทราบถึงอำนาจ

หน้าที่ของตนดีพอ และในการบริหารงานจะให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีความคุ้นเคยกับประชาชนดี ทำหน้าที่ประสานงาน และขอความร่วมมือกับประชาชนในการจัดกิจกรรมของตำบล”¹

ในระยะแรกการเสนอปัญหา และการวางแผนการพัฒนาตำบลยังต้องอาศัย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยกับสภาพพื้นที่ เนื่องจากคณะกรรมการบริหารที่ได้รับการเลือกตั้งมาใหม่ยังไม่ทราบและเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของตน จึงทำให้การเสนอปัญหาของประชาชนยังคงต้องเสนอผ่านมาจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

และจากปัญหาด้านการบริหารงานในองค์กรของ อบต. หหนองโพ ในระยะแรกนั้น ยังประสบปัญหา คือ การจัดทำงบประมาณ , การจัดทำแผนพัฒนาตำบล . การจัดทำข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งจะต้องอาศัยอำเภอเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ อีกทั้งปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สภาพภูมิประเทศของตำบลหนองโพ ที่หมู่บ้านต่าง ๆ อยู่ห่างไกลกัน จึงทำให้การติดต่อสื่อสารและความร่วมมือในกิจกรรมที่ อบต. จัดทำไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ที่ตั้ง

ตำบลหนองโพ ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอตากาลี จังหวัดนครสวรรค์ ระยะทาง 23 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 63.482 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดต่อตำบลอุ้มบุญ อำเภอดงเจริญ จังหวัดนครสวรรค์
ทิศใต้	ติดต่อตำบลหัวหวาย อำเภอตากาลี จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอมนोरมย์ จังหวัดชัยนาท
ทิศตะวันออก	ติดต่อตำบลหัวหวาย อำเภอตากาลี จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันตก	ติดต่อตำบลม่วงหัก ตำบลนิคมเขาบ่อแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

¹ สัมภาษณ์ ศิริวรรณ นันทวิเศษ, ปลัด อบต.หนองโพ อ.ตากาลี จ.นครสวรรค์, 12 มีนาคม

ที่ตั้งของ อบต.หนองโพ เป็นที่ราบสูง มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 12 หมู่บ้าน มีลักษณะการจัดตั้งหมู่บ้านในลักษณะการกระจายตัว มีประชากรทั้งสิ้น 10,769 คน ชาย 5,228 คน หญิง 5,541 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 187 คน/ตารางกิโลเมตร

สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลหนองโพประกอบอาชีพเรียงตามลำดับดังนี้คือ เกษตรกรรม ทำนา ทำสวน รับจ้างทั่วไป โดยมีการปลูกอ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของตำบลเนื่องจากมีโรงงานน้ำตาลเกษตรไทยที่สามารถแปรรูปอ้อยจากเกษตรกรได้

ในพื้นที่ของ อบต.หนองโพ มีบิมน้ำมัน 32 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรม(โรงงานน้ำตาล) 1 แห่ง และโรงสี 5 แห่ง

สภาพสังคม

พื้นที่ อบต.หนองโพ มีสถานศึกษาประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา 8 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง และที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน/ห้องสมุดประชาชน 5 แห่ง

การบริการพื้นฐานของ อบต.หนองโพ

มีการให้บริการไฟฟ้าทั้ง 12 หมู่บ้าน และแหล่งน้ำที่ อบต.สร้างขึ้นดังนี้ คือ ฝาย 2 แห่ง บ่อน้ำตื้น 4 แห่ง บ่อโยก 27 แห่ง สระน้ำ 30 แห่ง และประปาหมู่บ้าน ในหมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9 และหมู่ที่ 11 ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กผ่านหมู่ที่ 1, 2, 4, 8 และการจัดเก็บขยะของตำบล

ด้านมวลชนจัดตั้ง

อบต.หนองโพ มีกลุ่มมวลชนที่จัดตั้งเพื่อสาธารณประโยชน์ชุมชน ดังนี้

ลูกเสือชาวบ้าน

ไทยอาสาป้องกันชาติ

กองทุนเพื่อความมั่นคง

กลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาระดับมูลฐาน, ตำบล

คณะกรรมการศูนย์เยาวชนหมู่บ้านและตำบล

กลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลหนองโพ

สภาพปัญหาของตำบลหนองโพ²

สภาพปัญหาของตำบลหนองโพซึ่ง อบต. หนองโพได้ดำเนินการรวบรวมและตั้งแนวทางการพัฒนาดังนี้

1. ปัญหาการคมนาคมไม่สะดวก

สาเหตุ

- ถนนชำรุดไม่สามารถใช้ได้ตลอดปี
- ถนนในหมู่บ้านคับแคบ การสัญจรไปมาไม่สะดวก
- มีรถรับจ้างระหว่างหมู่บ้านน้อย

แนวทางการพัฒนา

- ถางท่อระบายน้ำเมื่อปรับปรุงถนน
- จัดใช้ลูกรังที่มีมาตรฐานเมื่อปรับปรุงถนน
- สร้างถนนลาดยางมาตรฐาน
- จัดตั้งหน่วยดูแลซ่อมแซมถนนในหมู่บ้าน ตำบล

2. ปัญหาขาดไฟฟ้าใช้ในครัวเรือน

สาเหตุ

- บ้านเรือนตั้งกระจัดกระจาย
- ขาดเงินทุนในการขอขยายเขตไฟฟ้า

แนวทางการพัฒนา

- จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน
- ขอขยายเขตไฟฟ้า

3. ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

สาเหตุ

- แหล่งน้ำตามธรรมชาติมีน้อยและตื้นเขิน
- แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

² แผนพัฒนา ตำบลหนองโพ อ. ตาคี จ. นครสวรรค์ พ.ศ. 2540

- ประชาชนขาดจิตสำนึกของการมีส่วนร่วม

แนวทางการพัฒนา

- ขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีอยู่แล้วให้สามารถใช้ประโยชน์ได้

4. ขาดภาชนะกักเก็บน้ำดื่ม - น้ำใช้

สาเหตุ

- ประชาชนมีรายได้น้อย
- มีบ่อไม่เพียงพอ

แนวทางการพัฒนา

- จัดตั้งกลุ่มสร้างภาชนะกักเก็บน้ำเอง
- ขุดสระ หรือ แหล่งน้ำขนาดเล็กเพิ่มขึ้น
- สร้างประปาหมู่บ้าน

5. ผลผลิตจากการทำนาตกต่ำ

สาเหตุ

- ขาดน้ำสำหรับใช้ในการทำนา
- ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี เหมาะสมต่อพื้นที่
- มีศัตรูพืชรบกวนมาก
- ขาดความรู้เรื่องปุ๋ยที่มีคุณภาพ
- ขาดความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่

แนวทางการพัฒนา

- ขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่ตื้นเขิน
- เพิ่มปริมาณของบ่อ , คลอง , สระ ให้เพียงพอ
- ฝึกอบรมกลุ่มเกษตรกรที่มีอาชีพทำนา ด้านการเกษตรแผนใหม่

6. ขาดโอกาสในการศึกษาระดับสูง

สาเหตุ

- ประชาชนขาดความเอาใจใส่ที่จะศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง
ครอบครัว และส่วนรวม
- ยึดถือค่านิยม / ความเชื่อ แบบเก่า ๆ ในการดำเนินชีวิต

แนวทางการพัฒนา

- ส่งเสริมโครงการฝึกอบรมให้ความรู้ ในลักษณะกลุ่มอาชีพ กลุ่มสนใจ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี
- จัดให้มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

7. ปัญหาขาดโอกาสในการเลือกประกอบอาชีพ

สาเหตุ

- พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอื่น ปัจจุบันเพาะปลูกเฉพาะข้าวและอ้อย
- ขาดโอกาสในการตัดสินใจการเลือกประกอบอาชีพ เนื่องจากไม่มีผู้แนะนำ
- ขาดความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพ
- การรับรู้ข่าวสาร ข้อมูลมีน้อย

แนวทางการพัฒนา

- ส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพอื่น
- สนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในท้องถิ่น

จากแนวทางการพัฒนาของ อบต.หนองโพ ที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลหนองโพนั้น การกำหนดแผนพัฒนาดังกล่าวได้จากการประชุมกรรมการบริหารและกำนันผู้ใหญ่บ้านโดยส่วนใหญ่ จะรวบรวมปัญหาในลักษณะที่คล้ายคลึงกันในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งจะเสนอผ่านผู้แทนหมู่บ้านหรือกำนันผู้ใหญ่บ้าน แต่การจัดทำแผนนั้นการตัดสินใจโดยส่วนใหญ่ประชาชนจะไม่ได้เข้าไปมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นซึ่งในด้านแนวทางการแก้ไขดังกล่าว อบต.หนองโพได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2538 นับแต่การจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งปัจจุบันนี้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดำเนินการด้วยความยากลำบาก เนื่องจากปัญหาที่สำคัญคือ การขาดความร่วมมือจากประชาชนและงบประมาณมีจำกัด อีกทั้งการก่อตั้งบ้านเรือนของประชาชนอยู่อย่างกระจัดกระจาย ซึ่งส่งผลให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก

“การพัฒนาของ อบต.หนองโพ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2538 ตั้งแต่เริ่มเป็น อบต. มาจนถึงปัจจุบัน ปัญหาต่าง ๆ ก็สามารถแก้ไขได้บ้าง แต่ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องงบประมาณไม่พอ เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่แบบกระจาย ทำให้ต้องใช้งบประมาณ

มัก ชาวบ้านในหมู่บ้านต่าง ๆ ก็ไม่เข้าใจต่อปัญหา และความร่วมมือก็ไม่มีเท่าที่ควร ทำให้ปัญหาต่าง ๆ แก้ไขได้ลำบาก”³

สำหรับโครงการที่ อบต.หนองโพ ได้ดำเนินการให้บริการสาธารณะ เพื่อแก้ไข ปัญหาของตำบลนั้น นับตั้งแต่ปี 2538 ไปถึงเดือนพฤศจิกายน 2540 ได้ดำเนินการจัดสร้างถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่เชื่อมระหว่างหมู่บ้านที่ 1 , 2 , 3 , 5 และ 6 และตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีสมาชิก 2,500 คน และการจัดสร้างประปาหมู่บ้านในหมู่ที่ 1 , 2 , 3 และ 6 เนื่องจากอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำ และการจัดให้มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน โดยจัดตั้งไว้ ณ ศาลาประจำหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันขาดงบประมาณ จึงไม่ได้ดำเนินการต่อ ในด้านการแก้ไขปัญหาการขาดโอกาสในการประกอบอาชีพนั้น อบต.หนองโพ ได้ผลักดันให้มีการจัดตั้งโรงงานน้ำตาลมาตั้งแต่ปี 2537 ซึ่งมีโรงงานน้ำตาลได้มาจัดตั้ง นับตั้งแต่ปี 2538 เพื่อจ้างงานชาวบ้านในหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลหนองโพ

และปัญหาที่สำคัญที่สุดที่ อบต.หนองโพ ยังประสบปัญหาในปัจจุบันคือ การคมนาคมที่ไม่สะดวกระหว่างหมู่บ้าน โดยในหมู่ที่ 9 , 10 , 11 , 12 ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกล มีการติดต่อกับทาง อบต. ถนนยังมีสภาพเป็นดินลูกรังและขรุขระ ขาดการซ่อมแซม ทำให้การติดต่อระหว่างหมู่บ้านเกิดปัญหาด้านความล่าช้าและไม่สะดวกในการขนพืชผลทางการเกษตร ซึ่งปัญหาดังกล่าว ทาง อบต. ได้จัดของงบประมาณสนับสนุนจากอำเภอและหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท จังหวัดนครสวรรค์, สำนักงานโยธาธิการจังหวัดนครสวรรค์ มาตั้งแต่แผนพัฒนา อบต. ปี 2538 เป็นต้นมา แต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้ครบทุกหมู่บ้าน และยังคงเหลือพื้นที่ดำเนินการอีกมากกว่า 65 % ซึ่ง อบต. ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการจัดงบประมาณของ อบต. เพื่อซ่อมแซมถนนต่าง ๆ โดยมีลักษณะการลงดินลูกรังและบดอัดให้มีความแน่นหนาและไม่ขรุขระ และการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสามารถคงสภาพถนนได้เพียงชั่วคราว เนื่องจากพื้นที่ของตำบลหนองโพส่วนใหญ่จะมีการขนส่งโดยรถบรรทุกสิบล้อ เพื่อขนส่งอ้อยจากเกษตรกรในหมู่บ้านต่าง ๆ

อีกทั้ง ปัญหาที่ประชาชนขาดการศึกษาและการพัฒนาอาชีพก็ยังเป็นปัญหาสำคัญ ซึ่งทาง อบต. เองก็ได้จัดเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ มาเพื่ออบรมและประชาสัมพันธ์การพัฒนาอาชีพ ทั้งด้านเกษตรกรรม ประมง อุตสาหกรรมในครัวเรือน แต่ประสบปัญหาเนื่องจาก ชาวบ้านขาดความรู้ในการอ่านออกเขียนได้ และทักษะการประกอบอาชีพในเบื้องต้น รวมทั้งขาดความร่วมมือ

³ สัมภาษณ์ ศิริวรรณ นันทวิเศษ, ปลัด อบต. หนองโพ, 12 มีนาคม 2541.

มีขึ้นในการร่วมกลุ่มและการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น จึงทำให้โครงการต่าง ๆ ของ อบต. ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

“ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความสนใจและขาดความร่วมมือกับ อบต. ในการประชุม หรือ อบรมต่าง ๆ อาจเป็นเพราะการเดินทางระหว่างหมู่บ้านไกลกัน ทำให้ข่าวสารที่ส่งไปไม่ทั่วถึง ชาวบ้านที่อยู่ไกล ๆ ก็มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ไม่ค่อยจะสนใจหมู่บ้านอื่น ๆ”⁴

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลให้แผนงานการพัฒนา อบต.หนองโพ ได้จัดทำ แนวทางการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ชาวบ้านรับรู้ข่าวสารและสนใจงานของ อบต. มากขึ้น

“อบต.หนองโพได้ทำโครงการประชาสัมพันธ์ โดยใช้จดหมายข่าวของ อบต. และ เลียงตามสายในหมู่บ้าน ให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมและรับรู้ข่าวสารของ อบต. มากขึ้น เพื่อจะได้ ร่วมมือกับ อบต. แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่านี้ เพราะขณะนี้ อบต. เหมือนทำงานฝ่ายเดียว”⁵

การมีส่วนร่วมของประชาชน

ประชาชนในตำบลหนองโพ ในช่วงแรกในการก่อตั้ง อบต.หนองโพ นั้น ยังไม่ได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของ อบต. แต่ต่อมากลางการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนมี มากขึ้น เนื่องจากประชาชนเริ่มเห็นความสำคัญของการบริหารงานของ อบต. โดยเฉพาะในการ เสนอปัญหานั้น ประชาชนจะเสนอปัญหาโดยผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มากกว่าสมาชิก อบต. โดยจะ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านของตน อาทิ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาการก่อสร้างถนน

ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ ที่ชาวบ้านเสนอให้ อบต.แก้ไข ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาที่ เกิดในหมู่บ้านของตนและจะส่งผ่านมาจาก ผู้ใหญ่บ้านมากกว่าสมาชิก อบต. อาจจะเนื่องจากผู้ใหญ่ บ้านมีความคุ้นเคยกับลูกบ้านของตน และชาวบ้านยังไม่รู้ว่าสมาชิก อบต.มีอำนาจหน้าที่อย่างไร บ้าง

⁴ สัมภาษณ์ เจริญ ภักดีสุข,กำนันตำบลหนองโพ , 16 มีนาคม 254 .

⁵ สัมภาษณ์ ศิริวรรณ นันทวิเศษ,ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพ , 16 มีนาคม 2541.

และในการประชุม อบต.ส่วนใหญ่ ชาวบ้านจะไม่ค่อยให้ความสำคัญนัก ซึ่งการประชุมประจำเดือนของ อบต.หนองโพ กำหนดประชุมทุกวันที่ 5 ของเดือน จะมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก อบต.ทั้ง 24 คน เข้าร่วมประชุม โดยจะมีเพียงชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง อาทิผู้ที่ต้องมาชี้แจงปัญหาในหมู่บ้านของตนเข้าร่วมประชุม “การเดินทางลำบากและไกล รถประจำทางระหว่างหมู่บ้านก็มีไม่มากนัก ทำให้ชาวบ้านที่อยู่ไกล ๆ เช่น หมู่ที่ 9, 10, 11 มาไม่ได้ และเมื่อเดินทางมาแล้วก็ทำให้ทำมาหากินไม่ได้แต่ทาง อบต.ก็เชิญชวนชาวบ้านมาประชุมด้วยจะได้มีส่วนร่วม”⁶

และจากสภาพภูมิประเทศที่ตั้งของหมู่บ้าน อยู่ห่างไกลกันทำให้การรับรู้ข่าวสารของ อบต. เป็นไปด้วยความล่าช้า ซึ่ง อบต.ก็ได้แก้ปัญหา โดยการติดตั้ง เครื่องกระจายเสียง เพื่อแพร่กระจายข่าวภายในตำบล แต่ก็ติดตั้งได้เฉพาะในหมู่บ้านที่ใกล้ ๆ กับ อบต. ได้แก่ หมู่ที่ 1, 2, 3 และ 5 เท่านั้น ส่วนหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ห่างไกล อบต. ก็ใช้วิธีการกระจายข่าวโดยส่งผ่านสมาชิก อบต. เป็นผู้ส่งข่าวให้แก่ชาวบ้าน

อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านส่วนใหญ่ ไม่ได้สนใจการดำเนินงานและการบริหารงานของ อบต.นัก พิจารณาได้จากชาวบ้านจะไม่ค่อยมีส่วนเกี่ยวข้องกับ อบต. ทั้งในด้านการเข้าร่วมประชุม การติดตามผลงานของ อบต. หรือการทำกิจกรรมของ อบต.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในอบต.ในด้านการเลือกตั้ง

อบต. หนองโพถูกยกฐานะขึ้นเป็นอบต. เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 ได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาอบต. ขึ้นในวันที่ 21 พฤษภาคม 2538 ระกอบด้วยสมาชิก 2 ส่วนคือ

1. สมาชิกที่เป็นโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 12 คนและแพทย์ประจำตำบล
2. สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง ทั้งหมด 12 หมู่บ้าน จำนวน 24 คน

การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งแรกเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2538 นั้นมีผู้มาใช้สิทธิจำนวน 2,723 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2 จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 6,017 คน มีบัตรเสียจำนวน 122 ใบ คิดเป็นร้อยละ 5.2

⁶ สัมภาษณ์ ณรงค์ โภชิตทริน,สมาชิก อบต.หนองโพ หมู่ที่ 2 , 14 มีนาคม 2541.

“ตำบลหนองโพ เลือกตั้งสมาชิก อบต. ครั้งแรก เมื่อเดือน พฤษภาคม 2538 มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง 32 คน และมีจำนวนหมู่บ้านที่มีผู้สมัครเพียง 2 คน จำนวน 4 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 18 คน ที่ไม่มีการเลือกตั้งและผู้ที่มีสมัครรับเลือกตั้ง โดยส่วนใหญ่จะหาเสียงจากการบอกเล่าและหาเสียงตามบ้านต่าง ๆ และมีบ้างที่ผู้สมัครบางคนใช้ชีวิตไปช่วงงานต่าง ๆ ของลูกบ้าน”⁷

การเลือกตั้งในครั้งนี้มีผู้ให้ความสนใจที่จะสมัคร เพราะไม่ทราบข่าวการรับสมัครหรือไม่ให้ความสำคัญถึง อบต. มากนัก คนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านที่ไปสมัครก็จะเป็นคนที่เคยทำงานร่วมกับสภาตำบลมาก่อน

การมาใช้สิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหาร อบต. ในครั้งนั้น ทางอบต. หนองโพ ได้ดำเนินการเชิญชวนประชาชนมาใช้สิทธิให้มากโดยใช้เสียงตามสายและการแจกเอกสารประชาสัมพันธ์ ซึ่งรูปแบบการมาใช้สิทธิเลือกตั้งมีสมาชิก สหองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพนั้นเป็นไปในลักษณะการอาศัยความคุ้นเคยกันในหมู่บ้านและพิจารณาโดยใช้ลักษณะของบุคคลที่เคยทำงานให้กับหมู่บ้าน อาทิ อดีต สารวัตร กำนัน อดีตกลุ่มเกษตรกร ชาวไร่ ชาวน

“ส่วนใหญ่ ผู้สมัครสมาชิกสถานั้น เป็นคนที่เคยทำงานให้กับหมู่บ้านหรือเป็นตัวแทนของชาวบ้านที่รู้จักคุ้นเคยกันดี การหาเสียงก็ใช้วิธีบอกต่อ ๆ กันไปหรือเดินไปหาเสียงตามงานบุญ งานบวช หรืองานศพ”⁸

“อาศัยความรู้จักคุ้นเคยกันและไปหาคะแนนเสียงในช่วงใกล้ ๆ จะลงคะแนนจากชาวบ้าน คนสมัครมีไม่มากจึงไม่ต้องแข่งขันกันมากมาย”⁹

รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการเลือกตั้งของประชาชนตำบลหนองโพ จึงมีลักษณะของการอาศัยความคุ้นเคยและการรู้จักกันในการตัดสินใจว่าจะลงคะแนนให้กับบุคคลใดโดยมีคนมาใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงร้อยละ 45.0 และมีบัตรเสีย 122 ใบ

⁷ สัมภาษณ์ ศิริพรรณ นันทวิเศษ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพ, 14 มีนาคม 2541.

⁸ สัมภาษณ์ เจริญ ภัคศิษุ, กำนันตำบลหนองโพ, 20 มีนาคม 2541.

⁹ สัมภาษณ์ ทองใบ อุดชา, สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ 4, 28 มีนาคม 2541.

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต. บ้านมะเกลือ)

ข้อมูลทั่วไป

การจัดตั้ง อบต.บ้านมะเกลือ

อบต.บ้านมะเกลือจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2538 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาลงวันที่ 2 ธันวาคม 2537 จากเดิมเคยเป็นสภาตำบลบ้านมะเกลือ ซึ่งในช่วงแรก อบต.บ้านมะเกลือบริหารงานเช่นเดียวกับ อบต.อื่น ๆ โดยมีพัฒนาการอำเภอทำหน้าที่ ปลัด อบต. และเจ้าหน้าที่จากอำเภอเข้ามาช่วยบริหารงาน ซึ่งประสบปัญหาในด้านการบริหารงาน โดยที่ สมาชิก อบต.ยังไม่ทราบบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่มาประจำใน อบต.ยังไม่มีความพร้อมในการยกฐานะจากสภาตำบลเป็น อบต. นอกจากนี้ยังมีปัญหาของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิก อบต.

“ ชาวบ้านไม่เข้าใจว่าบทบาทหน้าที่ของ สมาชิก อบต. ว่าอะไรบ้าง จึงไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิก อบต.มากนัก รวมทั้งเมื่อเลือกสมาชิก อบต.แล้ว สมาชิกก็ยังไม่ทราบว่าหน้าที่ของตนต้องทำอะไรบ้าง ทำให้การบริหารงาน อบต.ช่วงแรก ๆ ประสบปัญหาบ้าง ”¹⁰

ปัญหาการบริหารงานของอบต.บ้านมะเกลือ ถือเป็นปัญหาที่สำคัญในระยะแรก โดยเฉพาะด้านการจัดการประชุม ซึ่งสมาชิก อบต.ที่เข้าร่วมประชุมสภา อบต.ครั้งแรก เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2539 นั้น สมาชิกยังไม่แสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะปัญหาด้านอื่น ๆ แต่ปัจจุบันปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน อบต.จากประชาชนในตำบลมีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะประชาชนในหมู่ที่ 1, 2, 3, 4 ถึง 8 ที่มักจะเข้าร่วมกิจกรรมของ อบต. เสมอ ทั้งนี้จากการสอบถามชาวบ้านส่วนใหญ่ทราบว่า ชาวบ้านในหมู่ที่ 1 - 8 นี้ ส่วนใหญ่จะเป็น ครีอญาติกันและมักจะให้ความช่วยเหลือกันเสมอ อีกทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก อบต. ก็มีความใกล้ชิดสนิทสนมเมื่อมีกิจกรรมของ อบต. อะไรก็มักจะให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือสมาชิก อบต.ส่งข่าวให้ชาวบ้านมาช่วยเหลือกัน จึงทำให้ชาวบ้านมาช่วยกันมาก

¹⁰สัมภาษณ์ ชุมพร ปานพรหม,ปลัด อบต.บ้านมะเกลือ อ.เมือง จ.นครสวรรค์, 18 มีนาคม

“กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็คนแถวนี้สนิทสนมเป็นญาติพี่น้องกันทั้งนั้น เขามาขอให้พวกเราไปช่วยกัน ก็เช่น ช่วยกันทำความสะอาดถนน ช่วยกันปรับปรุงก่อสร้างซ่อมแซมถนน ใครว่างก็ไปช่วยกัน”¹¹

ที่ตั้ง

ตำบลบ้านมะเกลือ ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองนครสวรรค์ ระยะทาง 5 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 42.652 ตารางกิโลเมตร

ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) บ้านมะเกลือ

ทิศเหนือ	ติดต่อ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดกำแพงเพชร
ทิศใต้	ติดต่ออำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดต่ออำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันตก	ติดต่ออำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

ที่ตั้งของ อบต.บ้านมะเกลือเป็นที่ราบ ตั้งอยู่บริเวณริมถนนหลายสาย เช่นสาย นครสวรรค์ พิษณุโลก มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 11 หมู่บ้าน มีลักษณะการจัดตั้งหมู่บ้าน โดยหมู่ที่ 1, 8 จัดตั้งใกล้ชิดกัน ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำปิง และหมู่ที่ 9, 10, 11 ตั้งอยู่กระจายตัวออกไป มีประชากรทั้งสิ้น 9,600 คน ชาย 5,106 คน หญิง 4,492 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 163 คน/ตารางกิโลเมตร ประชากรประกอบอาชีพเรียงตามลำดับ คือ กสิกรรม ทำไร่ ทำสวนและรับจ้างทั่วไป

สภาพเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลบ้านมะเกลือประกอบอาชีพเรียงตามลำดับคือ เกษตรกรรม ทำนา ทำสวน รับจ้างทั่วไป โดยมีพืชเศรษฐกิจ คือ อ้อย ข้าว

พื้นที่ของ อบต.บ้านมะเกลือ มีปื้มน้ำมัน 16 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรม โรงงานน้ำตาล 1 แห่ง โรงสี 4 แห่ง การบริการพื้นฐาน ของ อบต.บ้านมะเกลือ มีการให้การด้านสาธารณสุข ได้แก่ การจัดทำน้ำประปาตำบลประจำหมู่บ้าน การจัดเก็บขยะ การจัดสร้างถนน และที่กักเก็บน้ำต่าง ๆ ผ่านหมู่บ้าน

¹¹ สัมภาษณ์ สวงวนพงษ์ ศรีसान, 17 มีนาคม 2541.

การให้บริการพื้นฐานของ อบต.บ้านมะเกลือ

มีการให้บริการไฟฟ้าทั้ง 11 หมู่บ้านและแหล่งน้ำโดยธรรมชาติที่ อบต. ไร่ คือ แม่ น้ำปิง ซึ่งไหลผ่านตำบลในหมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 และ 8 และจัดระบบน้ำประปาหมู่บ้านหมู่ที่ 9, 10, 11

ด้านมวลชนจัดตั้ง

อบต.บ้านมะเกลือมีกลุ่มมวลชนจัดตั้ง เพื่อทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ชุมชน
ด้าน

ลูกเสือชาวบ้าน

ไทยอาสาป้องกันชาติ

กลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มหนุ่ม - สาว ตำบลบ้านมะเกลือ

กลุ่มเกษตรกรตำบลบ้านมะเกลือ

กลุ่มเยาวชนตำบลบ้านมะเกลือ

คณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินโครงการของ อบต.

สภาพปัญหาของตำบลบ้านมะเกลือ

จากแผนพัฒนาตำบลบ้านมะเกลือที่ได้จัดทำไว้ในแผนพัฒนาของอบต.บ้านมะเกลือ นับตั้งแต่ปี 2538 - 2541 สามารถสรุปสภาพปัญหาได้ดังนี้

1. ปัญหาการพัฒนาด้านการสื่อสารภายในตำบล

สาเหตุ

- การสื่อสารแห่งประเทศไทย จ.นครสวรรค์ (องค์การโทรศัพท์ นครสวรรค์) ขาดงบประมาณ เพื่อขยายขอบข่ายการสื่อสาร
- ขาดการสนับสนุนหรือผลักดัน โครงการการสื่อสารของตำบล

แนวทางการพัฒนา

- จัดงบประมาณของ อบต. บางส่วนเพื่อจัดตั้งโทรศัพท์ และวิทยุสื่อสารประจำตำบล

- ของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ อำเภอ , องค์การโทรศัพท์ จังหวัดนครสวรรค์

2.ปัญหาการเกิดอุทกภัย และกัดเซาะตลิ่งและถนนเสียหาย

สาเหตุ

- ตำบลบ้านมะเกลือมีหมู่บ้านส่วนใหญ่ (หมู่ที่ 1 ถึง 10) ตั้งอยู่ริมแม่น้ำปิง ไหลผ่าน จ.นครสวรรค์ ทำให้ช่วงฤดูฝน น้ำท่วมหมู่บ้านต่าง ๆ เกือบทุกปี
- การไหลของแม่น้ำที่ผ่านตำบลบ้านมะเกลือมีความเชี่ยวกรากและมีลักษณะโค้งเข้าหาดำบล ทำให้เกิดการกัดเซาะตลิ่งและถนนที่เลียบบนบริเวณแม่น้ำซึ่งเป็นถนนสายหลัก

แนวทางการพัฒนา

- อบต.จัดงบประมาณซ่อมแซมถนนบริเวณดังกล่าว และจัดหาถุงทรายและคอนกรีต เพื่อเสริมตลิ่งบริเวณที่ถูกกัดเซาะ
- ขอสนับสนุนงบประมาณในการขุดลอกร่องน้ำบริเวณที่ผ่านตำบล เพื่อลดความเชี่ยวของแม่น้ำ
- จัดสร้างและซ่อมแซมถนนให้สูงขึ้นบริเวณริมแม่น้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วม โดยใช้ถนน
- ขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างเขื่อนยางตั้งไว้ริมตลิ่ง เพื่อป้องกันการกัดเซาะและน้ำท่วม

3.ปัญหาการพัฒนาการเกษตร

สาเหตุ

- ลักษณะดินในบริเวณตำบลบ้านมะเกลือ ส่วนใหญ่มีลักษณะที่ใช้เพาะปลูกพืชชนิดเดียว ได้แก่ อ้อยและข้าว
- ขาดการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพและการปรับปรุง
- เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมขายที่ดินให้แก่นายทุน เนื่องจากพื้นที่ของตำบลบ้านมะเกลืออยู่ใกล้ที่ตั้งเมืองนครสวรรค์ เหมาะสมต่อการก่อสร้าง โรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการอื่น ๆ

แนวทางการพัฒนา

- ส่งเสริมโครงการฝึกอบรมให้ความรู้ในการพัฒนาที่ดินให้เหมาะสมต่อการเกษตร
- จัดส่งเสริมอาชีพเกษตรกรและการพัฒนาอาชีพให้มีการพัฒนายิ่งขึ้น
- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรรวมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสมาชิก ในกรณีขาดงบประมาณหรือพัฒนาทักษะในอาชีพเดียวกัน

4. ปัญหาการอพยพแรงงานไปต่างด้าว

สาเหตุ

- ที่ดินทำกินมีรายได้น้อย ไม่พอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว
- การพัฒนาตัวเมืองนครสวรรค์ได้แพร่ขยายเข้ามาใกล้ตัวตำบล ทำให้แรงงานคนหนุ่ม - สาว อพยพไปทำงานในเมือง

แนวทางการพัฒนา

- จัดอาชีพเสริมภายในครอบครัว
- จัดสรรเงินสนับสนุนในรูปแบบสหกรณ์ให้ชาวบ้านใช้ เพื่อประกอบอาชีพในตำบล
- สนับสนุนให้มีการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมภายในหมู่บ้าน

จากสภาพปัญหาของตำบลบ้านมะเกลือ ซึ่ง อบต. บ้านมะเกลือ ได้จัดทำไว้ นั้น จะเห็นว่า ปัญหาในลักษณะดังกล่าวเป็นปัญหาของชุมชนที่มีการพัฒนาจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง ซึ่งปัญหาต่าง ๆ นั้นล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาของการพัฒนาสาธารณูปโภค เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นชุมชนเมือง ซึ่งแตกต่างจากตำบลโดยทั่วไป ที่จะมีสภาพปัญหาเฉพาะการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตำบลบ้านมะเกลือนับตั้งแต่ปี 2538 เป็นต้นมานั้น อบต. บ้านมะเกลือได้ดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยได้ดำเนินการจัดตั้งโทรศัพท์สาธารณะ และโทรศัพท์ในหมู่บ้านต่าง ๆ กว่า 50 % ของครัวเรือนทั้งหมดแล้ว รวมทั้งการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมของตำบลนั้น อบต. ได้ดำเนินการขอขบสนับสนุนจากเจ้าท่า ภูมิภาคที่ 2 จังหวัดนครสวรรค์ ในการสร้างคอนกรีตเสริมฝังกั้นน้ำ และจัดอุทกภัยป้องกันริมฝั่งแม่น้ำปิง ตลอดช่วงที่ไหลผ่านตำบลบ้านมะเกลือ ซึ่งสามารถชะลอการท่วมของน้ำได้ แต่ปัญหาที่ตำบลบ้านมะเกลือประสบอยู่และยังไม่สามารถแก้ไขได้คือ ปัญหาการอพยพแรงงานในวัยหนุ่ม - สาว เข้าไปทำงานในตัวเมืองนครสวรรค์ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของตำบล

“ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่อยู่ในตัวลตอนนี่เป็นคนเฒ่าคนแก่ เพราะคนหนุ่ม - สาว ย้ายไปทำงานในตัวเมืองนครสวรรค์เป็นส่วนใหญ่ จะมีบ้างก็เข้าทำงานในโรงงานน้ำตาลที่มาตั้งในตัวลต”¹²

เป็นที่น่าสังเกตว่า ปัญหาการอพยพแรงงานเข้าไปทำงานในตัวเมืองของชาวบ้าน ตัวลตบ้านมะเกลือ เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการก่อตั้งโรงงานน้ำตาลในปี 2538 และเมื่อมีการก่อตั้งโรงงานน้ำตาลแล้ว ผู้คนส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้กลับมาทำงานในบ้านของตน

“ คนหนุ่ม - สาว ส่วนใหญ่ เมื่อไปทำงานในตัวเมือง และจังหวัดใกล้เคียง เช่น พิจิตร พิษณุโลก แล้ว จะไม่ค่อยกลับมาทำงานในบ้านของตน เพราะต่างคนต่างมีอาชีพที่มั่นคงแล้ว และส่วนใหญ่ย้ายไปตั้งหลักแหล่งที่อื่นเลย ”¹³

นอกจากนี้ ปัญหาการขายที่ดินของชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ยังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2538 ซึ่งเป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจในขณะนั้น ที่ราคาที่ดินมีราคาสูง จึงทำให้นักลงทุนสนใจพื้นที่ของบ้านมะเกลือในการตั้งโรงงานต่าง ๆ เนื่องจากมีภูมิประเทศที่เหมาะสมในหลายด้าน อาทิ ตั้งอยู่ใกล้ตัวเมืองนครสวรรค์ เพียง 6 กม. และตัวตำบลตั้งอยู่ติดกับทางหลวงสาย นครสวรรค์ - พิจิตร - พิษณุโลก รวมทั้งมีระบบสาธารณูปโภคครบถ้วนทั้งแหล่งน้ำและปัจจัยอื่น ๆ

“ พื้นที่ประมาณ 30 % ของบ้านมะเกลือตอนนี้ เป็นชื่อเจ้าของของคนต่างท้องที่ เพราะถูกขายให้เจ้าของโรงงาน คนในเมือง มาตั้งแต่ปี 2537 เพราะราคาที่ดินมีราคาสูง และมาชบเซาเมื่อปีที่ผ่านมาเอง (2540) ”¹⁴

จากปัญหาการอพยพแรงงานไปทำงานในท้องถิ่นอื่น และปัญหาการขายที่ดินของชาวบ้านนั้น อบต.บ้านมะเกลือได้ดำเนินโครงการประชาสัมพันธ์และชักชวนให้ชาวบ้านกลับมาทำงานในท้องถิ่นเดิม โดยใช้ลักษณะการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบเสียงตามสาย และบอกต่อกันระหว่างญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน รวมทั้งขอการสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ พัฒนาที่ดิน เกษตรอำเภอ ฯลฯ มาให้ความรู้และฝึกอบรมแก่ชาวบ้านในการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น

¹² สัมภาษณ์ ประยุทธ์ สุขสำราญ. กำนันตำบลบ้านมะเกลือ, 17 มีนาคม 2541.

¹³ สัมภาษณ์ สมภพ สุขจิต. ประธานกลุ่มหนุ่ม - สาว ตำบลบ้านมะเกลือ, 17 มีนาคม 2541.

¹⁴ สัมภาษณ์ สว่าง อุ้มเมือง. ประธานกลุ่มเกษตรกร บ้านมะเกลือ, 20 มีนาคม 2541.

รวมทั้งจัดกิจกรรมของตำบล อาทิ กีฬาประจำตำบล ฟุตบอลประจำตำบล และ โครงการพัฒนาตำบล ตลอดปี เพื่อสร้างความสามัคคีของชาวบ้านให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสามารถดำเนินการในโครงการอื่น ๆ ที่จะจัดต่อมาได้ ซึ่งโครงการเหล่านี้ ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2539

“ โครงการหรืองานกิจกรรมที่จัดขึ้นตลอดปี ตั้งแต่ปี 39 นั้น นับว่าประสบผลสำเร็จมาก สามารถทำให้ชาวบ้านมีความสามัคคี และรักในท้องถิ่นของตนเพิ่มขึ้น ที่สำคัญคือสามารถระดมชาวบ้านมาช่วยงานในโครงการต่างๆที่อบต.จัดทำให้ประสบผลสำเร็จได้มากขึ้น”¹⁵

การมีส่วนร่วมของประชาชน

ในตำบลบ้านมะเกลือ นั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าไปบริหาร อบต. ก็เป็นเหมือนใน อบต.ทุก ๆ แห่ง กล่าวคือเป็นลักษณะในทางอ้อม โดยผ่านสมาชิก อบต.ที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านตน รวมทั้ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งก็เป็นตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในหมู่บ้านหรือตำบล แต่ข้อแตกต่างที่ อบต.บ้านมะเกลือ แตกต่างจาก อบต.อื่น ๆ นั้นก็คือ การประชุม อบต. ที่ประชุมทุก ๆ เดือนนั้นจะมีชาวบ้านที่เข้าร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมด้วย นอกเหนือจากสมาชิกสภา อบต. และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงอื่น ๆ ซึ่งจากการสังเกตการณ์การประชุม อบต.ของบ้านมะเกลือ ที่ผู้อื่นได้เข้าไปสังเกตการณ์นั้น ชาวบ้านที่เข้าร่วมประชุมด้วย ได้ช่วยแสดงความคิดเห็นเป็นระยะ ๆ และเมื่อซักถามชาวบ้านก็ได้ความว่า

“การประชุม อบต. ในบ้านของเรานั้นมีความเกี่ยวข้องกับพวกเราโดยตรงจึงเข้าร่วมฟังด้วย แต่การเสนอปัญหาของหมู่บ้านของผมนั้น ก็จะส่งผ่านผู้ใหญ่บ้าน เพราะมีความคุ้นเคยกันมานาน”¹⁶

และจากการสอบถามชาวบ้านท่านอื่น ๆ ก็จะมีความคิดเห็นเช่นเดียวกัน บางรายจะเป็นที่น่าสังเกตว่าปัญหาหรือข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ชาวบ้านจะเสนอผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีความคุ้นเคยและมีความสัมพันธ์ในทางโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นกันมานานกว่าสมาชิก อบต. รวมทั้งยังมีความสัมพันธ์ญาติมิตรกัน จึงทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือเป็นไปในลักษณะทาง โดยผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิก อบต. และจากการสังเกต

¹⁵ สัมภาษณ์ ชุมพร ปานพรม, ปลัด อบต. บ้านมะเกลือ, 20 มีนาคม 2541.

¹⁶ สัมภาษณ์ สงวน รักเขต, 30 เมษายน 2541.

การณ์และสอบถามเกี่ยวกับ อบต. นั้น ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่เริ่มมีความคุ้นเคยและรับทราบการดำเนินงานของ อบต. มากขึ้น

“อบต.เป็นองค์กรที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นประมาณปี 2538 หรือ 2539 ซึ่งในตอนแรก ผมและญาติมิตรยังไม่รู้เลยว่า อบต.ทำหน้าที่และเกี่ยวข้องกับอะไรกับพวกเรา แต่ตอนนี้พวกเราเริ่มรู้จัก อบต.มากขึ้น เพราะ อบต.เข้ามาทำอะไรให้หมู่บ้านผมเพิ่มขึ้น”¹⁷

แต่ อบต.บ้านมะเกลือยังประสบปัญหาเช่นเดียวกับ อบต.อื่น ๆ คือ ปัญหาด้านการรับข่าวสารเกี่ยวกับ อบต. ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่จะรับข้อมูลข่าวสารจาก อบต.ด้วย แต่ อบต.บ้านมะเกลือได้ดำเนินการแก้ไข โดยทำจดหมายข่าวแจ้งให้ชาวบ้านทราบโดยผ่านสมาชิก อบต. แต่เป็นนาน ๆ ครั้ง ประมาณ 2 - 4 เดือน ต่อครั้ง เนื่องจากประสบปัญหาด้านงบประมาณและขีดจำกัดด้านบุคลากร ซึ่งจะเน้นพนักงานในด้านการให้บริการและการจัดทำงบประมาณเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจากการสอบถามปลัด อบต.บ้านมะเกลือเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทราบว่า

“ในระยะแรกที่มีการจัดตั้ง อบต.นั้น ผู้ที่ทำหน้าที่ปลัด อบต. จะเป็นพัฒนากร และเมื่อผมมาเป็นปลัด อบต. ในช่วงแรก ๆ เมื่อปี 2539 นั้น ชาวบ้านมะเกลือยังไม่รู้จักและเข้ามามีส่วนร่วมของ อบต. เท่าใดนัก รวมทั้งสมาชิก อบต.ก็ยังไม่ทราบ กฎ ระเบียบ หรือการบริหารงานในรูปแบบ อบต. แต่ในระยะแรกนั้น อบต. ได้อาศัยรายได้หรืองบประมาณในการดำเนินการเป็นหลักและการเสนอความต้องการหรือความคิดเห็นส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของสมาชิก อบต. แต่ในระยะต่อมาเราได้มีการประชาสัมพันธ์งานของ อบต.ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวบ้านเริ่มรู้จักและสนใจงานของ อบต.มากขึ้น”¹⁸

การมีส่วนร่วมในงานของชาวบ้านในตำบลบ้านมะเกลือ นั้น นอกเหนือจากการเข้าร่วมเสนอข้อคิดเห็นในการประชุมของ อบต.แล้วยังเป็นไปในลักษณะของการเข้าร่วมในกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ของ อบต. ดังเช่นจากการสังเกตการณ์การปรับปรุงถนนผ่านหมู่บ้านที่ 4 และ 5 นั้น ชาวบ้านจากหมู่บ้านที่ 4 และหมู่บ้านอื่น ๆ ก็ได้มาช่วยเหลือกัน โดยผลัดเปลี่ยนกันเข้าร่วมกิจกรรม ในด้านความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิมสนมของประชาชนทั้งสองตำบล ผู้ซึ่งได้เข้าไปสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ประชาชน พบว่าในการทำงานของ อบต. บ้านมะเกลือในด้านต่าง ๆ นั้นจะมีชาวบ้านในหมู่บ้านต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือ รวมทั้งมีการรวมกลุ่มญาติ กลุ่มหนุ่มสาวตำบลบ้านมะเกลือโดย

¹⁷ สัมภาษณ์ สมจิตร พงศ์วิมล, สมาชิกสภาอบต. บ้านมะเกลือ ม.8, 29 เมษายน 2541.

¹⁸ สัมภาษณ์ ชุมพร ปานพรม, ปลัด อบต. บ้านมะเกลือ, 30 มีนาคม 2541.

หมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้านในตำบลบ้านมะเกลือเข้าร่วมรวมประมาณ 50-60 คน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มแม่บ้านและอาสาสมัครประจำตำบล ดังเช่น การปรับถนนผ่านหมู่ที่ 1 2, 3 ก็จะมีชาวบ้านจากหมู่ที่ 4 - 9 เข้ามาช่วย แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าในหมู่ที่ 8 และ 9 เมื่อมองตามสภาพภูมิศาสตร์แล้วจะมีการแยกตัวจากหมู่ที่ 1 - 7 ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นกิจกรรมสาธารณะในเทศบาลต่าง ๆ อาทิ เทศกาลเข้าพรรษา ออกพรรษา สงกรานต์ ชาวบ้านก็จะให้ความร่วมมือในการช่วยกันจัดงานอย่างล้นหลามและเมื่อพิจารณาจากประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตำบลบ้านมะเกลือจากผู้เฒ่าผู้แก่ในตำบลทราบว่า การก่อตั้งหมู่บ้านมะเกลือขึ้น การรวมตัวก่อตั้งตำบลแต่ก่อนจะเป็นชุมชนเล็ก ๆ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่ที่ 1 - 4 ปัจจุบันได้แพร่ขยายหมู่บ้านจากเดิมเพียงไม่กี่หมู่บ้านจนมาถึงปัจจุบันเป็นหมู่บ้านที่ 1 - 8 โดยหมู่ที่ 9, 10 และ 11 เป็นหมู่บ้านที่มาจาก การนำหมู่บ้านจากตำบลอื่นเข้ามาเพื่อให้ครบตามกฎเกณฑ์ที่กรมการปกครองได้ตั้งไว้เพื่อให้สามารถตั้งเป็นตำบลได้ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความใกล้ชิดและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่เป็นผลจากความใกล้ชิดด้านภูมิศาสตร์ความสัมพันธ์ด้านญาติ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองใน อบต. ในด้านการเลือกตั้ง

อบต.บ้านมะเกลือได้ถูกยกฐานะขึ้นเป็น อบต. เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 ซึ่งในการจัดตั้งนั้น ได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต. ขึ้นในเดือนพฤษภาคม 2538 ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 2 ส่วน คือ

1. สมาชิกที่ได้เป็นโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 11 คน และแพทย์ประจำตำบล

สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง ทั้งหมด 11 หมู่บ้าน จำนวน 22 คน

การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2538 นั้น มีผู้ใช้สิทธิจำนวน 1723 คน คิดเป็นร้อยละ 50.64 จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 3817 คน มีบัตรเสีย 61 ใบ คิดเป็นร้อยละ 3.5

“การเลือกตั้งในเดือนพฤษภาคม 2538 นั้น มีผู้ลงรับสมัครแข่งขันทั้งสิ้น 40 คน โดยส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านนั้น ๆ มาก่อน โดยเฉพาะในหมู่ที่ 5, 6 มีผู้สมัครประมาณหมู่บ้านละ 8 - 9 คน ซึ่งในหมู่ที่ 9 และ 10 มีผู้สมัครเพียง 4 คน ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาส่วนใหญ่จะใช้วิธีการหาเสียง โดยไปช่วยงานหรือกิจกรรมของหมู่บ้านนั้น ๆ และมีบ้าง

ที่ใช้โปรสเตอร์หรือแผ่นใบปลิวหาเสียง” การเลือกตั้งในครั้งนั้นจากการสอบถามผู้ที่ 3,817 คน มีบัตรเสีย 61 ใบ คิดเป็นร้อยละ 3.5

“ทาง อบต. ได้ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านมาใช้สิทธิเลือกตั้งมาก ๆ โดยใช้วิธีการเชิญชวน โดยบอกว่า อบต. จะมีผลกระทบต่อชีวิตพวกเรามากกว่าหน่วยงานที่เคยมาช่วยเหลือ”¹⁹

ในการประชาสัมพันธ์ให้คนมาใช้สิทธิเลือกตั้งในครั้งนั้น อบต. ได้ดำเนินการเชิญชวนทางเสียงตามสายและแจกเอกสารเชิญชวนในลักษณะต่าง ๆ อาทิ ใบปลิว และการให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บอกกล่าวให้ลูกบ้านของตนมาใช้สิทธิให้มาก ๆ

ในการมาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือนี้ แบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

1. มีการมาใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร ในลักษณะความคุ้นเคยเป็นเครือญาติและสนิทสนมกัน

“ส่วนใหญ่ผู้ที่สมัครในหมู่บ้านผมจะเป็นญาติพี่น้องกัน ชาวบ้านจึงอยากมาใช้สิทธิเลือกญาติพี่น้องตัวเอง ซึ่งส่วนใหญ่หมู่บ้านแถวนี้ก็เป็นญาติพี่น้องกันทั้งนั้น”²⁰

2. การมาใช้สิทธิเลือกผู้สมัครในลักษณะ ฟังจากการหาเสียงและรวมทั้งชื่นชมในนโยบายของผู้สมัคร

“การเลือกตั้งครั้งแรกนั้น บางคนมาใช้สิทธิเลือกผู้สมัครที่มีความรู้ มีนโยบายและพูดเก่ง แต่จะเป็นส่วนน้อย เพราะส่วนใหญ่จะมาเลือกญาติพี่น้อง”²¹

การมาใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร เนื่องจากถูกเชิญชวนจากผู้อยู่ใกล้ชิด โดยไม่ทราบว่า จะเลือกใคร การมาใช้สิทธิในลักษณะนี้จะพบมากในหมู่บ้านที่อยู่กระจายตัวออกไป ดังหมู่ที่ 9, 10, 11 เนื่องจากถูกเจ้าหน้าที่จาก อบต. และผู้ใหญ่บ้านชักชวนให้ไปเลือกตั้ง

¹⁹ สัมภาษณ์ วิษณุ แสนสิงห์, สมาชิกสภา อบต. บ้านมะเกลือ หมู่ 5, 26 มีนาคม 2541.

²⁰ สัมภาษณ์ มาลา กาวใจ, สมาชิกสภา อบต. บ้านมะเกลือ หมู่ 6, 26 มีนาคม 2541.

²¹ สัมภาษณ์ ชุมพร ปานพรหม, ปลัด อบต. บ้านมะเกลือ, 21 มีนาคม 2541.

“ส่วนใหญ่ลูกบ้านผมไม่ทราบว่า อบต.ทำหน้าที่อะไร ผู้สมัครก็ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองเมื่อได้รับการเลือกตั้ง ผู้สมัครส่วนใหญ่ก็เป็นหน้าใหม่ เมื่อ อบต.ให้ผมประชาสัมพันธ์ให้ลูกบ้านออกไปใช้สิทธิมาก ๆ ผมก็บอกต่อ ๆ กันไป”²²

“อาจเป็นเพราะหมู่บ้านของผมอยู่ไกลจาก อบต.มากกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ ทำให้การเลือกตั้งในตอนแรกยังไม่ทราบข้อมูลอะไรมากนัก แต่ชาวบ้านไปใช้สิทธิกันมาก ไปเพราะมีคนมาชักชวน”²³

ซึ่งผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือในเดือน พฤษภาคม 2533 นั้น ปรากฏว่าได้รับเลือกตั้ง จำนวน 22 คน จาก 50 คน

การให้บริการสาธารณะของ อบต.บ้านมะเกลือ

อบต.บ้านมะเกลือ มีการให้บริการสาธารณะที่สำคัญในช่วงปี 2540 - 2541 ได้แก่ การก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ผ่านหมู่ที่ 2, 3, 4, 5 ระยะทาง 10 กิโลเมตร การจัดทำท่อประปา หมู่ที่ 9 และ 10 ระยะทาง 2 กิโลเมตร และการซ่อมแซมถนนสายต่าง ๆ

²² สัมภาษณ์ สว่าง สุขศิริ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ต. บ้านมะเกลือ, 27 มีนาคม 2541.

²³ สัมภาษณ์ มนูญ คงเมือง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6, 27 มีนาคม 2541.